

LAUKAAN KUNTAKONSERNIN OMISTAJAOH- JAUKSEN PERIAATTEET JA KONSERNIOHJE

KV 9.12.2024

LAUKAAN KUNTA

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Laukaan kunnan omistajapolitiittiset linjaukset	4
3	Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	5
3.1	Soveltamisala	6
3.2	Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	7
3.3	Sitovuus	7
3.4	Kunnan toimielinten toimivalta konsernijohtamisessa	8
4	Kunnan tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa	9
5	Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus	10
6	Konsernivalvonta ja raportointi sekä riskienhallinnan järjestäminen.....	11
6.1	Toiminnan ja talouden raportointi	12
6.2	Tarkastuslautakunta ja hallinnon ja talouden tarkastus.....	12
7	Tiedottaminen ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen	13
8	Tytäryhteisön velvollisuus hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa	13
9	Konsernin sisäiset palvelut	15
9.1	Maksuliikenne ja rahoitus	15
9.2	Kassavarojen sijoittaminen	15
9.3	Takauksen ja vakuuden antaminen	15
9.4	Henkilöstöpolitiikka	16
10	Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten nimittäminen ja kokoonpano	16
11	Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus	17

1 Johdanto

Kuntakonsernin omistajapolitiikan ja konserniohjauksen merkitystä on korostettu kuntien toimintaa ohjaavassa sääntelyssä. Kuntalaki edellyttää, että kunnilla on yksi kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista ja omistajapolitiikasta. Valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta (Kuntalaki 14 §). Seuraavassa on kuvattu konserniohjaukseen ja omistajapolitiikkaan liittyviä keskeisiä käsitteitä:

Kuntakonserni

Kuntalain mukaan kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Myös kunnan määräysvallassa olevat säätiöt kuuluvat kuntakonserniin. Kunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

Konsernijohto

Laukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa konserniohjauksesta eli omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä valtuuston päätösten mukaisesti. Konsernivalvonta on tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden seurantaa.

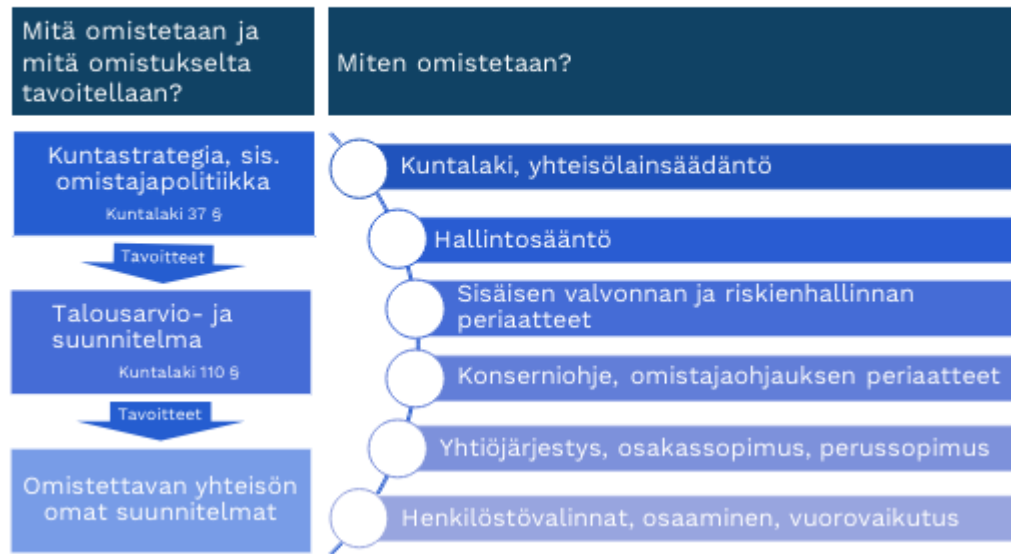
Omistajapolitiikka

Omistajapolitiikka on osa kuntastrategiaa, jonka valtuusto hyväksyy (Kuntalaki 37 §). Omistajapolitiikassa määritetään, missä kunnan on perustelua olla omistajana ja sijoittajana. Omistajapolitiikassa asetetaan kriteerit, joilla arvioidaan omistuksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Omistajapolitiikka linjaa omistajaohjauksen sisältöä ja konkretisoituu konserniyhteisöille kunnan talousarviossa asetettuina tavoitteina.

Omistajaohjaus

Omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan (Kuntalaki 46§). Myötävaikuttaminen perustuu kuntastrategiaan, omistajapolitiikkaan ja yhteisölle asetettuihin tavoitteisiin sekä yhteisöistä ja toimintaympäristön muutoksista saatuun tietoon perustuviin arviointeihin. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Aktiiviseen omistajaohjaukseen kuuluu vuoropuhelu tytäryhteisön kanssa; näin ollen sen on tarkoitus olla molemminpuolista myötävaikuttamista. Seuraava kuviossa esitetään konserniohjauksen osatekijät kuntakonsernissa.

Omistajaohjaus

Lähde: Kuntaliitto 2024, Omistajapoliittiset linjaukset

2 Laukaan kunnan omistajapoliittiset linjaukset

Laukaan kunnan omistajapoliittisten linjausten lähtökohtana on kuntastrategia ja siihen perustuvat tavoitteet. Omistajapoliittisten linjausten tavoitteena on yhdenmukaistaa konsernin päätöksentekoa ja liittää yhteisöt osaksi kunnan strategista johtamista. Omistaminen ei ole Laukaan kunnan päätarkoitus, mutta se on keino kunnan palvelutuotannon järjestämiseksi tai kehittämiseksi. Omistamisella tulee olla toiminnalliset tai liiketaloudelliset perusteet. Omistamista on arvioitava kulloisenkin tilanteen mukaan ja tulevaisuuden toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen.

Laukaan kunnan omistajapoliittinen linjaus tytäryhteisöissä perustuu omistustalouden määrittelyyn. Omistajan kokonaisintressi muodostuu kahdesta osatekijästä:

- Taloudellinen intressi, jolloin tavoitteena on pääomasijoitukselle saatava tuotto ja taloudellisesti kannattava toiminta.
- Strateginen intressi, jolloin yhteisön toiminta tukee kunnan toimintaa ja strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Kunta on omistajana, kun jompikumpi tai molemmat edellä mainituista intresseistä toteutuu.

Sellaisesta omaisuudesta sekä sellaisista tytär- tai muiden yhteisöjen omistuksista, jotka eivät palvele kunnan toimintaa tai strategisia tavoitteita on pyrittävä luopumaan tai vaihtoehtoisesti kehittämään toimintaa niin, että se vastaa asetettuja tavoitteita. Kunnan omistajuuden tarkoituksenmukaisuutta uusissa yhteisöissä arvioidaan edellä kuvattujen kriteerien kautta.

Jos intressi on strateginen, tämä tulee huomioida yhteisön omistuksia koskeissa arvioissa ja päätöksissä. Jos kunnan intressi on yksinomaan taloudellinen, voidaan omistuksesta luopua osittain tai kokonaan. Omistajaintressi määrittää toiminnalle asetettavat tavoitteet.

Laukaan kunta on aktiivinen, selkeä ja johdonmukainen omistaja. Laukaan kunta on sitoutunut tytäryhteisöjensä kautta harjoittamaan vastuullista ja kestävä kehitystä tukevaa liiketoimintaa. Seuraavassa on kuvattu omistajapoliittiset linjaukset tytäryhteisöissä:

1. Laukaan Vesihuolto Oy

- Kunnan omistusintressi yhtiössä on sekä taloudellinen että strateginen.

2. Laukaan Vuokrakodit Oy

- Kunnan omistusintressi yhtiössä on sekä taloudellinen että strateginen.

3. Laukaan Kehitysyhtiö Oy

- Kunnan omistusintressi yhtiössä on sekä taloudellinen että strateginen.

4. Laukaan Tekniset Tukipalvelut Oy

- Kunnan omistusintressi yhtiössä on sekä taloudellinen että strateginen.

Samankaltaista toimintaa ei harjoiteta useammassa eri yhteisöissä hallinnon ja toiminnallisten päällekkäisyyksien välttämiseksi. Kunta kehittää kuntakonsernin rakennetta aktiivisesti.

Muiden kuin tytäryhteisöjen omistukselle tulee myös olla strateginen, toiminnallinen tai taloudellinen peruste. Toiminnallisella perusteella tarkoitetaan omistuksen kautta saatavaa toiminnallista hyötyä, kuten sidosyksikköaseman tuomaa mahdollisuutta palveluhankintoihin tai kiinteistöosakeyhtiön omistuksen merkitystä tilatarpeissa. Seuraavassa on listattu merkittäviksi katsotut kunnan pienomistukset ja arvioitu, onko niiden omistusintressi strateginen, toiminnallinen tai taloudellinen:

Yhtiö	Omistusosuus / Osakkeiden määrä ja tasearvo	Strateginen	Toiminnallinen	Taloudellinen
Jykia Oy	9 %	x	x	x
Mustankorkea Oy	12,8 %	x	x	x
Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy	8,7 %	x	x	x
Midinvest Oy	0,88 %			x
Monetra Oulu Oy	1 osake (500 €)		x	
Sakupe Oy	1 osake (500 €)		x	
Kuntien Tiera Oy	0,58 %		x	
Sarastia Oy	0,53 %		x	
KiOy Laukaan Virastosydän	Osakkeet 3 ja 6		x	
Kuntarahoitus Oyj	0,20 %		x	

3 Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Konserniohjeen tavoite on ohjata henkilöstöä ja tytäryhteisöjä päätöksenteossaan. Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun ja tiedonkulun parantamiseen.

Konserniohjeessa määritellään, miten tytäryhteisöjen ohjaus, seuranta, raportointi ja valvonta järjestetään. Konserniohje sisältää kuntakonsernin hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevat määräykset, jotka täydentävät lakisääteisiä menettelytapoja. Siinä määritellään yhteisön hallituksen, hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan roolit sekä kokouskäytännöt.

3.1 Soveltamisala

Konserniohje koskee ensisijaisesti kuntakonserniin kuuluvia tytäryhteisöjä. Osakkuusyhteisöjen ohjaukseen konserniohjetta noudatetaan soveltuvin osin. Ohje ei koske kuntayhtymien hallintoa ja johtamista.

Kuntakonserni on määritelty kuntalaissa kirjanpitolain konsernimääritelmän mukaisesti. Yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta on kunnan tytäryhteisö (Kuntalaki 6 §). Kunnalla katsotaan olevan määräysvalta toisessa yhteisössä, kun sillä on:

1. enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänten enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen
2. oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu ääntenenemmistö.

Laukaan kuntakonserniin kuuluu neljä tytäryhteisöä, joista kolme kunta omistaa 100 prosenttisesti. Laukaan kehitysyhtiön osakkeista 6,7 prosenttia yhtiö omistaa itse. Tytäryhteisöissä kunnalla on määräysvalta. Kunnalla on omistus kahdessa osakkuusyhteisössä. Osakkuusyhteisöissä kunnalla on 20-50 prosentin omistusosuus. Lisäksi kunta on jäsenenä kolmessa kuntayhtymässä. Seuraavassa taulukossa on yhteenvetokuva Laukaan kuntakonserniin kuuluvista yhteisöistä, niiden omistusosuuksista ja kotipaikoista. Kuvioon on merkitty tieto konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä yhteisöistä.

Yhteenvedo konsernitiilin päätökseen sisällyvistä yhteisöistä

Laukaan kunta			KUNTAKONSERNI KONSERNITIILINPÄÄTÖKSEN YHDISTELY
Tytäryhteisöt (yli 50 % omistusosuus)	Omistusosuus	Kotipaikka	
Laukaan Vuokratodit Oy	100 %	Laukaa	
Laukaan Kehitysyhtiö Oy	93,3%*	Laukaa	
Laukaan Vesihuolto Oy	100 %	Laukaa	
Laukaan Tekniset Tukipalvelut Oy	100 %	Laukaa	
Kuntayhtymät			
Jyväskylän koulutus kuntayhtymä	7,5 %	Jyväskylä	
Keski-Suomen Liitto	7,0 %	Jyväskylä	
Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	6,4 %	Äänekoski	
Osakkuusyhteisöt (20 % - 50 % omistusosuus)			
Jyvässeudun liikenneturvallisuuskeskus Oy	48,0 %	Laukaa	
Laukaan Linja-autoasemakiinteistö Oy	26,1 %	Laukaa	

*Laukaan Kehitysyhtiö Oy omistaa loput osakkeet 6,7 % itse.

Tätä ohjetta sovelletaan kulloinkin konserniin kuuluviin yhteisöihin. Lista yhtiöistä päivitetään ja tarkistetaan talousarvion ja tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä vuosittain.

3.2 Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta (Kuntalaki 14 §). Omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohje on käsiteltävä kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen hallituksissa. Tytäryhteisöjen yhtiöjärjestyksiin on kirjattava, että niillä on velvollisuus noudattaa annettuja konserniohjeita*, ellei osakeyhtiö- tai muusta pakottavasta lainsäädännöstä muuta johdu.

3.3 Sitovuus

Valtuuston hyväksymää konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä toissijaisena niitä koskevaan lainsäädäntöön, yhtiöjärjestykseen tai muihin sääntöihin. Kunta noudattaa konserniohjetta siltä osin kuin lainsäädännöstä tai kunnan hallintosäännöstä ei muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide tuottaisi yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua tai haittaa yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön

*konserniohjeilla tarkoitetaan kaikkia sellaisia ohjeita, joissa määritellään tytäryhteisöjä koskevia velvollisuuksia. Tällaisia ovat ainakin hallintosääntö, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohje, takaus- ja antolainapolitiikka, konserniohje, hankintaohjeet ja -periaatteet ja valmiussuunnitelma

kanssa, noudatetaan voimassa olevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi konsernijohtolle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

3.4 Kunnan toimielinten toimivalta konsernijohtamisessa

Valtuusto

- hyväksyy kunnan omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohjeen
- hyväksyy kunnan ja kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet osana talousarviota
- päättää kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden perustamisesta, lakkauttamisesta tai myynnistä
- nimeää kunnan edustajat kuntayhtymien valtuustoihin tai yhtymäkokouksiin
- asettaa tarkastuslautakunnan, joka arvioi valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kuntakonsernissa

Konsernijohto

- vastaa konserniohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä valtuuston päätösten mukaisesti
- konsernijohtoon muodostaa kunnanhallitus ja kunnanjohtaja

Kunnanhallitus

- antaa konsernijohtamisen kannalta tarpeelliseksi katsomansa yhtiökohtaiset konserniohjeet. Konserniohjeella varmistetaan valtuuston asettamien omistajapolitiittisten linjauksien toteutus tytäryhteisöissä
- seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnan ja valvonnan järjestämistä sekä ohjeiden noudattamista ja tekee tarvittaessa kehittämis- ja toimenpide-ehdotuksia
- antaa tilinpäätöksen toimintakertomuksen yhteydessä valtuustolle tiedot tytäryhteisöjen toiminnasta ja konsernivalvonnan järjestämisestä
- päättää konsernilimitin enimmäismäärästä

Kunnanjohtaja

- johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan konsernipolitiikkaa
- seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa kunnanhallitukselle
- valitsee kunnan edustajat tytäryhteisöjen yhtiökokouksiin ja antaa näille ohjeet kunnan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin kuultuaan kunnanhallitusta
- valitsee kunnan edustajat muiden kuin tytäryhteisöjen yhtiökokouksiin ja antaa näille

ohjeet kunnan kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin

- voi nimetä tytäryhteisöön controllerin, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus yhteisön hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä
- seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnan ja valvonnan järjestämistä sekä ohjeiden noudattamista ja tekee tarvittaessa kehittämis- ja toimenpide-ehdotuksia
- nimeää viranhaltijatyöryhmän, jonka tehtävänä on avustaa omistajaohjausasioiden valmistelussa

Palvelualueen johtaja

- seuraa toimialallaan kunnan omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa konsernijohdolle
- seuraa toimialallaan kuntakonsernin ja konserniohjeiden toimivuutta ja tekee tarvittaessa ehdotuksia konsernin rakenteen ja ohjeiden kehittämisestä konsernijohdolle

Talous- ja henkilöstöjohtaja

- vastaa konserniohjetta täsmentävien ja yksityiskohtaisempien ohjeiden valmistelusta sekä seuraa tytäryhteisöjen toimintaa, taloudenhoitoa, rahoitusta ja konserniohjeen soveltamista ja raportoi tarvittaessa konsernijohdolle

Controller

- toimii konsernijohtoon ja tytäryhteisön välisenä yhteyshenkilönä ja valvoo valtuuston asettamien omistajapoliittisten linjauksien sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista tytäryhteisössä
- seuraa konserniohjauksen toimivuutta tytäryhteisössä ja raportoi tarvittaessa konsernijohdolle

4 Kunnan tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa

Hyvän hallinto ja johtamistavan tarkoituksena on yhtenäistää konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen johtamis- ja hallintokäytäntöjä ja siten varmistaa, että tytäryhteisissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, tulostietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskien hallinta.

Hyvää hallinto ja johtamistapaa toteutetaan tytäryhteisöissä laatimalla kuntaliiton suositukseen perustuva hallituksen työjärjestys sekä muut tarvittavat asiakirjat, joissa selkeytetään hallituksen puheenjohtajan, hallituksen ja toimitusjohtajan vastuunjako ja roolit yhtiön johdossa. Ohjeistuksessa määritellään käytänteet hallituksen työskentelytavoista ja päätöksenteosta. Hallituksen työjärjestyksen ja muut tarvittavat asiakirjat hyväksyvät tytäryhteisön hallitus.

Uusi hallituksen jäsen tulee erikseen perehdyttää yhteisön toimintaan ja hallituksen on arvioitava vuosittain toimintaansa ja työskentelytapojaan hallitustyöskentelyn kehittämiseksi. Yhteisön hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet koulutautuvat ja sitoutuvat jatkuvasti kehittämään hallitustyöskentelyn edellyttämää osaamistaan.

Tytäryhteisön on noudatettava hyvää liiketapaa kestityksen ja muun vieraanvaraisuuden tarjoamisen ja vastaanottamisen suhteen. Tytäryhteisöt eivät anna taloudellisesta tukea poliittiseen toimintaan.

Ohjeistuksien laadinnassa, hallitustyöskentelyn arvioinnissa ja osaamisen kehittämisessä hallituksen ja toimitusjohtajan tukena toimii controller.

5 Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta, omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä osana talousarviota. Konsernijohto ja yhteisön yhteistyönä asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden tavoitteiden asettaminen huomioidaan talouden vuosikellossa.

Tytäryhteisöjen toiminta- ja taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tavoitteiden tulee perustua toimintaympäristöanalyysiin ja riskienarviointiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kuntakonserniin kuuluvan tytäryhteisön ollessa julkisista hankinnoista annetun lain tarkoittama hankintayksikkö on hallituksen ja toimitusjohtajan valvottava, että yhteisössä noudatetaan julkisista hankinnoista annettuja säädöksiä ja ohjeita. Yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan tulee huolehtia siitä, että tytäryhteisö ei menetä hankintalainsäädännön perustuvaa sidosyksikköasemaa suhteessa kuntaan.

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Tytäryhteisöjen on toimitettava vuosittain kunnan talousjohtajalle taloussuunnitelma, johon sisältyy tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat. Taloussuunnitelman on oltava vähintään kolmevuotinen ja siitä on käytävä ilmi tytäryhteisöille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Tytäryhteisöjen investointisuunnitelma tehdään lähtökohtaisesti viidelle vuodelle. Investointien suunnittelun lähtökohtana ovat kuntastrategia, omistajapolitiikka, yhtiön liiketoiminta, kunnan ja yhteisön palvelutuotanto- ja kehittämistavoitteet, investointien lisäarvo sekä arviot toimintaympäristön muutoksista. Investointien suunnittelussa tulee huomioida myös vero-

säännökset. Merkittävien investointien kohdalla tehdään kuntakonsernin näkökulmasta vaikutusten ja riskien arviointi sekä kuntakonserniin kuuluvan yhteisön on ennen päätöksentekoaan selvitettävä konsernijohdon kannanotto asiaan.

Yhteisön toiminta- tai organisaatorakenteita muutettaessa tulee ottaa huomioon tuloveroa, varainsiirtoveroa, arvonlisäveroa ja valtiontukia koskeva sääntely ja niiden vaikutukset yhteisön ja kuntakonsernin taloudelliseen asemaan pitkällä aikavälillä. Lisäksi on huomioita myös valtiontukea koskeva Euroopan unionin ja Suomen kansallinen kilpailuneutraliteetti sääntely.

Tytäryhteisöillä on oltava kalenterivuotta vastaava tilikausi.

6 Konsernivalvonta ja raportointi sekä riskienhallinnan järjestäminen

Konsernivalvonnalla tarkoitetaan konsernijohdon vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia, konserniohjeen noudattamisen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seurantaa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä ja toteuttamisessa tytäryhteisöjen on noudatettava valtuuston hyväksymää kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita ja kunnanhallituksen antamia sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevia ohjeita. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja ohjeet on käsiteltävä yhteisön hallituksessa.

Tytäryhteisöissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuudesta sekä raportoivat konsernijohdolle tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä niihin liittyvistä merkittävimmistä riskeistä. Tytäryhteisöjen hallitusten on huolehdittava siitä, että yhteisössä on määritelty ja hyväksytty sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja menettelyt osaksi johtamista ja päätöksentekoa ja että yhteisön toimintaan liittyvät riskit on tunnistettu ja arvioitu ja niitä seurataan säännöllisesti.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat kiinteä osa johtamista ja tavanomaisten suunnittelu-, päätöksentekoa toimintaprosessien hallintaa. Tarkoituksena ja tavoitteena on lisätä päämäärien ja tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyttä varmistamalla siitä, että:

- toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on oikeaa, riittävää ja luotettavaa
- lakeja, viranomaisohjeita, sääntöjä, toimielinten päätöksiä ja johdon ohjeita noudatetaan
- omaisuus ja voimavarat turvataan

Konsernijohdolla on toimivalta järjestää tarvittavat neuvottelut konsernivalvonnan, raportoinnin ja riskienhallinnan järjestämiseksi tytäryhteisöjen kanssa. Talous- ja henkilöstöjohtaja ja controllerit antavat yksityiskohtaisempia ohjeita valvontaan ja raportointiin liittyen sekä konsernitilinpäätöstä varten annettavien tietojen sisällöstä, muodosta ja aikatauluista tytäryhteisöille ja osakkuusyhteisöille.

6.1 Toiminnan ja talouden raportointi

Tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden raportointi annetaan kunnanhallitukselle kunnanhallituksen hyväksymän talouden vuosikellon mukaisesti. Tytäryhteisöjen on toimitettava osavuositarkastusjaksolta samoin kuin tilinpäätöksenkin yhteydessä koko tilivuodelta vähintään seuraavat tiedot:

- valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen
- ennuste konsernitilinpäätöksen avaintunnuslukujen toteutumisesta
- arvio talousarvion toteutumisesta ja mahdolliset poikkeamat suunnitelmiin
- selvitys yhtiön strategian/tavoitteiden toteuttamisesta ja toteutusvaiheesta
- lähiajan merkittävimmät toiminnalliset ja taloudelliset tapahtumat

Vuosiraportointi tapahtuu tilinpäätöksen yhteydessä. Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain ja osakeyhtiölain 8 luvun säännösten mukaisesti. Merkittävät poikkeamat hyväksytystä suunnitelmasta, talousarviosta ja rahoitusasemasta on raportoitava aina välittömästi konsernijohdolle. Tytäryhteisön on annettava konsernijohtoon pyynnöstä muitakin selvityksiä toiminnastaan ja taloudestaan.

Tytäryhteisöjen on säännöllisesti arvioitava toimintaympäristön muutoksia, tunnistettava toiminnan ja talouden tavoitteita uhkaavia riskejä sekä mahdollisuuksia sekä arvioitava riskien ja mahdollisuuksien toteutumisen todennäköisyyttä. Tytäryhteisön hallituksen on annettava kunnan toimintakertomukseen arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

6.2 Tarkastuslautakunta ja hallinnon ja talouden tarkastus

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimitusjohtajan kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa sallassa pidettävää tietoa sivullisille.

Kunnan tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä huolehtiminen.

Valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä JHTT- yhteisö (Kunta-

laki 122 §). Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan valitsema tilintarkastusyhteisö kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamiseksi. Kaikkiin kunnan tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastaja, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnantarkastajan valitsemisen.

7 Tiedottaminen ja kunnan luottamushenkilöiden tietojensaanti-oikeuden turvaaminen

Kunnan on tiedotettava kunnan toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille (Kuntalaki 29 §). Silloin kun kunnan tehtävä on annettu yhteisön hoidettavaksi, kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön toiminnasta. Tiedottamisvelvollisuus koskee koko kuntakonsernin toimintaa. Tytäryhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan sekä konsernijohdon on huolehdittava, että yhteisön tiedottaminen on riittävää ja että se täyttää kuntalain vaatimukset.

Yhteisön on oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisön on informoitava kuntaa ennen merkittävän asian julkiseksituloa. Yhteisön tiedottamisen on tuettava kuntakonsernin viestinnän tavoitteita.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaavat yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä tarvittaessa konsernijohdolla. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevista asioista on otettava huomioon kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset. Tiedotus voidaan hoitaa tapauskohtaisesti yhteistyössä kunnan ja yhteisöjen kesken.

Kunnan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaiselta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti konsernijohdolle. Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaanti-oikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

8 Tytäryhteisön velvollisuus hankkia kunnan kanta asiaan ennen päätöksentekoa

Kuntakonserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoaan selvitettävä konsernijohdon kannanotto asiaan silloin, kun päätettävä asia vaikuttaa merkittävästi yhteisön tai kunnan toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen.

Lopullinen päätösvalta ja vastuu ovat kannanottoa edellyttävässä asiassa aina yhteisön omalla

päätöksentekoaikana, vaikka konsernijohtajan kannanotto päätettävään asiaan on hankittu ennen yhteisön päätöstä. Mikäli yhteisön toimitus tekee konsernijohtajan mukaan kannanottoa edellyttävässä asiassa päätöksen vastoin konsernijohtajan näkemystä, konsernijohtajalla on mahdollisuus erikseen harkita siihen liittyvät mahdolliset jatkotoimenpiteet.

Yhteisön on hankittava konsernijohtajan kannanotto seuraaviin toimenpiteisiin:

1. tytäryhteisön perustaminen
2. yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää sidosyksikköasemansa suhteessa kuntaan
3. yhtiöjärjestyksen muuttaminen
4. osakeanti tai muu pääomarakenteen muuttaminen
5. toimintaan nähden merkittävät investoinnit, kiinteistö- tai yrityskaupat
6. osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
7. toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
8. merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiötä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen
9. taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset
10. merkittävät henkilöstöpoliittiset ratkaisut
11. yhtiökokoukselle tehtävä voitonjakoehdotus, mikäli se poikkeaa yhtiön noudattamasta tavanomaisesta voitonjakokäytännöstä
12. hakeutuminen konkurssiin tai selvitystilaan
13. toimitusjohtajan valinta ja palkkaus ja sen muutokset sekä toimitusjohtajalle maksettavat muut taloudelliset etuudet
14. muu yhteisön tulokseen, pääoman tuottoon tai riskiin olennaisesti vaikuttava tapahtuma

Kannanotto annetaan kunnanhallituksen päätöksensä.

Yhtiö tekee kirjallisen kannanottopyynnön kunnan kirjaamoon. Kannanottopyynnössä yksilöidään mihin edellä mainittuun kannanottoa vaativaan asiaan kannanottoa pyydetään, selostus asiasta, johon kantaa pyydetään sekä perustelut, miksi yhtiö ei voi tehdä ratkaisua asiassa ilman kunnan kannanottoa.

Kannanottopyynnöt käsittelee työryhmä, jonka kunnanjohtaja nimeää. Työryhmä ratkaisee kannanottopyynnön perusteella, onko asia sellainen, joka kunnanhallituksen tulee käsitellä. Mikäli työryhmä tulkitsee, että asiassa ei tarvita kunnanhallituksen päätöstä, viedään kannanottopyyntö kunnanhallitukselle tiedoksi ja kunnanjohtaja antaa tarvittavat ohjeet yhtiölle.

Tytäryhteisön toimitusjohtajan velvollisuutena on valvoa, että konsernijohtajan kannanotto on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun kannanoton alaisesta asiasta tehdään päätös hallituksen kokouksessa. Controller toimii yhteyshenkilönä konsernijohtajan ja tytäryhteisön välillä kannanoton hankkimiseen liittyvissä asioissa.

9 Konsernin sisäiset palvelut

Laukaan kuntakonsernissa lähtökohtaisesti hyödynnetään eri tukipalvelujen hankinta- ja volyymiedut sekä ammatti- ja erityisosaaminen konsernin sisäisesti. Konsernipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joita kunta tuottaa keskitetysti muille konserniyhteisöille. Konsernipalveluissa on otettava huomioon hankintalainsäädännön asettamat reunaehdot ja rajoitukset. Tytäryhteisöjen on selvitettävä konsernijohdon kanssa etukäteen konsernipalveluiden käyttö.

Keskitettyjä toimintoja ovat mm. talouspalvelut, palkkahallinto, rahoitus, vakuutukset, tekniset tukipalvelut, ICT-palvelut ja työterveyshuolto.

Päätös keskitettyjen toimintojen käyttämisestä tehdään erikseen kussakin tytäryhteisössä konsernijohdon ohjeistuksen mukaisesti. Tytäryhteisöt ovat mukana kunnan keskitetyissä hankintasopimuksissa silloin kuin se on toiminnallisesti ja taloudellisesti perusteltua.

Kunnan tilapalvelu koordinoi kunnan omistamien tilojen käyttöä. Toimintayksiköt sijoitetaan ensisijaisesti kunnan omistamiin tiloihin.

9.1 Maksuliikenne ja rahoitus

Kuntakonsernissa hyödynnetään konsernitilijärjestelmää ja sisäistä pankkia. Kaikki tytäryhteisöt ovat sisäisen pankin jäseniä. Tytäryhteisöllä on velvollisuus hyvissä ajoin aloittaa neuvottelut kunnan talous- ja henkilöstöjohtajan kanssa rahoitus-, kassavirta-, otto- ja antolainasopimuksia varten. Tytäryhteisöt järjestävät lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen rahoituksensa yhteistyössä kunnan kanssa.

9.2 Kassavarojen sijoittaminen

Kunnan tytäryhteisöt eivät harjoita kassavarojen sijoittamista kuntakonsernin sisäisen pankin ulkopuolelle.

9.3 Takauksen ja vakuuden antaminen

Kunnanvaltuuston toimivaltaan kuuluu kuntalain mukaisesti päättää takauksista. Kunta myöntää omavelkaisia takauksia pääsääntöisesti kuntien/valtion kokonaan omistamille tai kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen lainoille ja rahoitusjärjestelyille. Takauksen kohteena olevan toiminnan tulee kuulua kunnan toimialaan. Kunta perii myöntämistään takauksista vuosittaisen hankkeen riskiä kuvaavan takausmaksun, jonka suuruus on vähintään 0,50 % vuoden viimeisen päivän mukaisesta jäljellä olevasta lainan määrästä. Takausmaksun suuruus määritellään takauspäätöksen yhteydessä.

Kunta voi myöntää enintään 80-prosenttisia takauksia kuntakonserniin kuuluville tytäryhteisöjen lainoille ja rahoitusjärjestelyille, mikäli kyse on muusta kuin kunnan toimialaan liittyvästä

toiminnasta. Kunta perii myöntämistään enintään 80-prosenttisista takauksista markkinaperusteisen vuosittaisen takausmaksun. Takauksen myöntäminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Kunta voi tarvittaessa edellyttää myöntämälleen takaukselle vastavakuuden.

Kunnalla on erillinen takaus- ja antolainapolitiikka.

9.4 Henkilöstöpolitiikka

Konsernin tytäryhteisöjen on noudatettava toiminnassaan soveltuvin osin kunnan henkilöstöpolitiikan ja henkilöstöstrategian periaatteita.

Henkilöstön hankinnassa on yhteisöjen otettava huomioon konsernin sisäiset henkilöstön siirtotarpeet.

Tytäryhteisöt liittyvät jäseneksi kunnan työnantajayhteisöön, ellei toiminnan laatu ja tytäryhteisön etu muuta edellytä.

Tytäryhteisöt järjestävät eläkevakuutuksensa Kuntien eläkevakuutuksessa silloin, kun se on kunnan edun mukaista eikä tytäryhteisön etu muuta edellytä.

10 Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten nimittäminen ja kokoonpano

Kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus sekä strateginen merkittävyys (Kuntalaki 47 §). Hallituksen jäseneksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolain mukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisöjen hallitukseen nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun ja yhtiön toiminnan luonteen kannalta perusteltua. Valittavan henkilön on annettava suostumuksensa tehtävään.

Tytäryhteisöjen hallituksen työskentelevät ja tekevät päätöksensä hallituksen kokouksissa kollektiivisena elimenä. Hallituksella tulee kollektiivina olla yhteisön toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tytäryhteisöjen hallituksen edustajia valittaessa otetaan huomioon kunta- ja hallintolain esteellisyyttä koskevat säännökset. Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhteisön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallitusten jäsenten on oltava yhteisöstä riippumattomia.

Hallituksen jäsenten lukumäärän ja hallituksen kokoonpanon on mahdollistettava hallituksen tehtävien tehokas hoitaminen.

11 Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus

Tytäryhteisön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, kunnan viranhaltija tai muu kunnan edustaja ei saa paljastaa ulkopuoliselle tytäryhteisön liikesalaisuuteen kuuluvaa asiaa. Tytäryhteisössä saatua tietoa liikesalaisuudesta ei saa oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista hankkiakseen itselleen tai toiselle etua ja toista vahingoittaakseen.

Hallituksen jäsen, toimitusjohtajan ja konsernijohdon edustajan on lisäksi säilytettävä saamiinsa asiakirjoja ja muuta tietoa huolellisesti ja niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon. Myös asiakirjoja tuhottaessa edellä mainittujen henkilöiden on toimittava niin, ettei ulkopuolisella ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon.